

“Globalisera kampen! Globalisera hoppet!”

Den radikala bonderörelsen Via Campesina höll sin femte internationella konferens under den gångna veckan i Moçambiques huvudstad Maputo, där femhundra småbönder och producenter från sjuttio länder från världens samtliga kontinenter samlades. Internationals Kajsas Johansson befann sig på plats.

Sedan Via Campesinas första konferens i Belgien 1993 har rörelsen förutom sina egna arrangemang varit närvarande vid ett antal internationella möten i syfte att ge svar på tal från ett småbondeperspektiv i allmänhet och ett sydperspektiv i synnerhet. Bland annat har man demonstrerat och protesterat vid Världshandelsorganisationens och G8:s möten.

Huvudtemat för denna konferens var ”Livsmedelssuveränitet nu! Genom kamp och enighet mellan folken!” och den röda tråden var just hur bonderörelsen anser att den internationella livsmedelskrisen ska hanteras. Via Campesinas begrepp livsmedelssuveränitet, som skiljer sig från begreppet matsäkerhet (som bland andra många FN-organ talar om), tar många progressiva steg, baserar sig på ett rättighetsperspektiv och är uttalat socialistiskt.

Livsmedelssuveränitet innebär att bönderna själva ska bestämma vad de ska äta och hur de ska odla, att de ska vara delaktiga i formuleringen av livsmedelspolitiken, en strävan efter att bönderna ska vara autonoma i sin produktion, att livsmedelsproduktionen ska vara ekologiskt hållbar, respektera lokal och traditionell kunskap och inte styras av spekulationer, ekonomiska eller externa intressen. Kraven verkar kanske inte särskilt radikala vid första ögonkastet, men om vi ser till dagens verklighet kan vi konstatera att världen producerar mat för så mycket som tolv miljarder människor samtidigt som vi står inför en matkris. Via Campesina menar att det är den kapitalistiska världsordningen som är det grundläggande problemet och därför kan inte lösningen till krisen finnas inom systemet.

En övervägande del av deltagarna kom från Syd- och Latinamerika där det finns gott om politiska folkrörelser med socialistisk grund. Situationen är

dock annorlunda i Afrika i allmänhet och i Moçambique i synnerhet. Moçambique valde en socialistisk utvecklingsstrategi efter sin självständighet från Portugal 1975, men efter ett destabiliseringskrig fört mot regeringen av dåvarande Rhodesia och apartheidregimen i Sydafrika under åttiotalet och de strukturanpassningsprogram som landet tvingades in i av Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken, fanns inte mycket kvar av den ursprungliga politiken i praktiken, även om många av anhängarna fortfarande finns kvar inom och runtomkring det ännu regeringsbärande partiet.

En kritisk rörelse

Den moçambikiska bonderörelsen Unac, som stod som värd för konferensen, är en av få folkrörelser i landet som formulerar sig i politiska termer. Detta innebär dock inte nödvändigtvis en opposition mot regeringen, snarare finns många gemensamma ståndpunkter som baserar sig på en kritik av det rådande globala politiska och ekonomiska systemet. Invigningen av konferensen skedde den 19 oktober – samma datum som Samora Machel, Moçambiques första president, under oklara omständigheter omkom i en flygkrasch 1986. Moçambiques president Armando Guebuza öppnade konferensen och tog i sitt tal upp Samora som en ständigt närvarande förebild för böndernas kamp, för moçambikiernas kollektiva självförtroende och för sökandet efter alternativ till det kapitalistiska samhället.

Ossomane Ismael, Unacs grundare, sade i sitt invigningstal att ”den nyliberala politiken är en ny form av kolonialism som invaderar våra liv, vi måste hålla fast vid övertygelsen att producera mat och att jordbruket i första hand är för folket och dess suveränitet”. Ossomane bemötte också uppfattningen att den nyliberala vägen skulle vara den enda: ”de sade också att kolonialismen var oåterkallelig men mot alla odds lyckades vi besegra kolonialmakterna. Det är dags att visa att inte heller denna världsordning är den enda möjliga.”

Även Unacs ordförande Renaldo Chingore João blickade under en av presskonferenserna tillbaka på kopplingarna mellan bonderörelsen och det regeringsbärande partiet. Renaldo påminde om att bonderörelsen i Moçambique fram till den nyliberala vändningen hade ett starkt statligt stöd – till

Deltagare på Via Campesinas konferens diskuterade kapitalismen och alternativ.

själva rörelsen, men även ett starkt stöd politiskt och ekonomiskt till småbönderna. Dock lyckades Moçambique, trots internationella påtryckningar, stå emot kravet på att jorden skulle vara till salu. All jord i Moçambique tillhör staten; enskilda individer och företag kan endast få den till låns.

Dock är det inte bara samstämmighet som råder mellan Unac och regeringen – rörelsen kritiserar hårt regeringens välkomnande, okritiska hållning till utländska privata investerare bland annat inom biobränselsektorn. Ytterligare en het potatis är den gröna revolutionen som regeringen förespråkar, vilket innebär mekanisering av jordbruket, storskalighet och användning av kemiska produkter. Under konferensens avslutande presskonferens, påpekade Unacs koordinatör, Diamantino Nhampossa, att den gröna revolutionen inte är en afrikansk idé. ”Den gröna revolution som vi känner sedan trettio år tillbaka var något vi anpassade oss efter för att få extern finansiering. Vi är inte emot nya tankar inom jordbruket men folket här, vår regering, vill själv bestämma vilken strategi de ska välja. Vi tror inte att den rätta vägen är en snabb implementering av ett storskaligt mekaniserat jordbruk byggt på kemikalier och genmodifierade grödor.” Sjuttio procent av Moçambiques befolkning har småskaligt jordbruk som huvudsaklig sysselsättning, trots det

importerar landet jordbruksprodukter från såväl när som fjärran.

Under konferensen lyftes just denna självständighet av flera delegater från många håll i världen. Henry Saraigh, koordinatör för Via Campesina och representant för Indonesiens bonderörelse, underströk att livsmedelsberoende skapar en sårbarhet som utsätter befolkningen för livshotande risker.

Ogiltigförklara kapitalismen

Liksom vid många andra internationella konferenser är det svårt att direkt se vad som kommer att bli det konkreta resultatet. I ett första kollektivt uttalande från konferensen, slår man dock fast att kapitalet genom sina kriser hela tiden uppfinnar nya sätt att öka sin profit men att de sociala rörelsernas uppgift är att ena folken och ogiltigförklara kapitalismen som ett fungerande system. Redan nu kan det konstateras att konferensen har fungerat som en källa till inspiration både för den lokala och den globala kampen samt för formulering av alternativ till den rådande världsordningen. Det var femhundra trötta men nöjda deltagare som torsdagen den 23 oktober stängde konferensen med ropen ”Livsmedelssuveränitet nu! Genom kamp och enhet mellan folken! Globalisera kampen! Globalisera hoppet!”

Text och foto: Kajsas Johansson
intis@internationalen.se